

## EKONOMİ & HUKUK BULUŞMALARI – İZMİR

10 Mart 2022

Av. Mehmet Gün

Daha İyi Yargı Derneği Başkanı

### **İş dünyasına özgüveni yargı ve hukuk kazandırır!**

**Uluslararası standartlarda hukuk ve yargı, uluslararası rekabet gücü kazandırır.**

**İşletmelerin birleşip güçlenerek rekabet gücü kazanması gelişmiş hukuk güvenliği ile mümkündür.**

Başaranlar, bugüne gelebilenlere tebrikler ve teşekkürler. Şimdiki refahımızı sizlere borçluyuz.

Başarmayı hakettiği halde elde olmayan sebeplerle başaramayıp elenenlere, yok olup gidenlere ve onlarla yaşadığımız kayıpları keşke koruyabilseydik. Masamızda onlar da oturuyor olsaydı. Onlarda başarılı olsaydı şimdi en az iki katı daha zengin, daha müreffeh olurduk.

Başarısızlıklar onların kabahati miydi? Bence hayır cılız ve zayıf olanları silip süpüren, makro kararlar ve çoğunlukla yönetim sorunlarıydı. Bugün burada olanlar daha güçlü olup da ayakta kalabilenler. Eğer o hatalı kararlar almamış, bile kendi kendimize sorunlar yaratmamış olsaydık, sert rüzgarları kendi kendimize estirmemiş olsaydık, Ege'nin asırlık servi ağaçları gibi dimdik ve gür olarak herkes burada olsaydı Türkiye bambaşka yerde olurdu.

Epey ilerledik ama gelişen dünya ticaretinden aldığımız pay oransal olarak düşmekte.

Türkiye'nin dünya ekonomisinden aldığı pay 1980'de %0,86 iken 2020'de %0,85.

Gelişmekte olan ülkelerle karşılaştırıldığında 1980'de %3,55 iken 2020'de %2,12

İlerliyoruz ilerlemesine ama bizimle yola çıkanlar 2-3 adım ileri gitmiş ise biz 1 adım ileri gitmişiz. 40 yıldır bir ileri bir geri gidiyoruz ama bir arpa boyu ilerleyememiştir. Kendi kendimize yarattığımız krizler ve dışarıdan kaynaklanan krizlere karşı hazırlıklı olmayışımız. Bütün bunlar Türkiye'nin dünya ekonomisini etkileyen bir ekonomi değil, dünyadaki gelişmelere göre gelişen veya gerileyen bir ekonomi olduğunu gösteriyor.

1950'lerde aynı yerden yarıya başlayan Güney Kore dünya devi şirketler ortaya çıkarmış iken biz çıkaramamışız. Hukukun üstünlüğünde Güney Kore en ilerilere giderken biz gerilemişiz.

İşletmelerimiz küçük ve orta büyüklükte, büyük şirketler bile aile şirketleri. Halka açılan şirketlerin büyük çoğunluğu çekingen. Çoğunluk hisseyi bırakmaya çekiniyoruz. Azınlığa düşmekten, bizim olanı başkalarına kaptırmaktan çekiniyoruz. Devasa organize sanayi siteleri var, içerisinde birbirine entegre olan yüzlerce irili ufaklı işletme kendi başlarına ayrı birer işletme olarak birlikte çalışıyorlar. Her birisi kurumlaşmadan, finansmana, profesyonel yönetimden güvenliğe, muhasebeden hukuka ve ARGE'ye ve daha da önemlisi finansmana ve ölçek ekonomisinde rekabetçilik verimlilik alanların birçok konuda birçok sorunlar yaşıyorlar.

Eğer birbirini tamamlayan işletmeler bir araya gelseler yaşadıkları sorunların pek çoğu, tek tek iken katlandıkları verimsizler kendiliğinden elenip gidecek. ARGE birimlerini birleştirmek bile

devasa ARGE merkezleri, rekabette ışık hızıyla ileriye gidecekleri buluşlar ve yenilikler yapacaklar. Katma değeri yüksek üretim, giderlerden tasarruf ederken verimlilik artacak ve üretimin katma değeri yükselecek. Bunu başaran diğer ülkeler rekabette öne geçtiler. Türkiye ise onlara fason üretim yaparak kocaman bir fabrika ve lojistik deposu haline geldi.

Değerli iş insanları sizlerin neyi eksik? Bireysel olarak, başarma azmi bakımından hiçbir şeyiniz eksik değil. Hatta sizler gecenizi gündüzünüzü katarak çalışmaya ve ileri geçmeye kararlısınız. Göz kapaklarınız gece uzun uzun uyumuş, dinlenmiş ve keyif içinde olan insanlarınki değil; tersine gece yarısına kadar çalışan, kendi özel hayatından ve dinlenmesinden feragat eden insanların göz kapakları.

Peki bu neden? Hukuk güvenliği eksikliği

Uluslararası alanda rekabet etmek için çırpınıyorsunuz. Pek çok iş insanının yabancı firmalarla yaptığı iş birliklerine tanık oluyoruz. Ülkemizden dışarıya çıkınca arzu ettiğimiz kadar saygı görmüyoruz. İstihza ile bakıldığımız ve ülkemize nefret içinde döndüğümüz o kadar çok uluslararası durum var ki... Zengin Ruslar İngiltere'ye götürürler önemli uyuşmazlıklarını ve hatta boşanma davalarını. Az sayıdaki büyük iş sahibi zengin Türkler de ICC tahkimine ve Cenevre'ye götürürler. Cenevre'yi Türkiye'nin usul hukuku İsviçre'nin bu kantonunun hukukuna benzer olduğu için seçeriz. Sözleşmelerimize Türk hukukunun uygulanmasını istisnai olarak ve zorlukla kabul ettiririz.

Tahkim davalarına girince genellikle aklımızın hayalimizin almadığı uygulamalarla karşılaşır, Türkiye'deki alışkanlıklarımızı sürdürmek istediğimizde hem yüzümüz kızarak duruma düşeriz. (MTV/MCD davası, Acıman tahkimi vb) hem de davaları kaybederiz. Sonra da verilen kararların uygulanmasını Türkiye'de türlü yöntemlerle engellemeye çalışırız. O zaman iyice çuvallar ve uluslararası itibarımızı kaybederiz. Türkiye'nin kredi risk puanına, yatırım kararları alınırken bu tür durumların ne kadar etki ettiğini bir bilerseniz...

Neden çünkü güven veren, etkin ve verimli çalışan, uluslararası alanda saygınlığı olan yargıya sahip olmayışımız. Hukukun üstünlüğünde dünya ülkeleri arasında en gerilere düşmüş olmamız. Yargılamalarda dürüstlük ilkesini kanunda yazıldığıyla kalması uygulamanın mahkemeye yalan söylemeyi savunma hakkı olarak görmemiz yargılamayı, mahkemenin yargı yetkisine karşı gelmek teşkil eden durumları hoş görmemiz. Üstelik 3-4 ayda sonuçlanması gereken davaları elimiz ayağımız dolanarak 10 yıl 20 yıl lüzumsuz yere sürdürüyor olmamız.

Mario Draghi'nin İtalya'da yapmaya çalıştığı reformlardan bir tanesi de İtalyan yargısını hızlandırmaya çalışmaktır. Çünkü İtalyanlar yargının görevini etkili olarak yapamıyor olmasının ekonomilerinin gelişmesini yavaşlattığını tespit etmiş bulunuyorlar.

Metropoll'ün Ocak anketine göre katılanların %76'ı ekonominin kötü yönetildiğini düşünüyormuş. 1970'lerden bu yana yaşadığımız ekonomik krizlerin sebeplerine bakarsak:

- 1970'lerdeki can yakan krizlerin büyük kısmı kısa süre içinde devrilen koalisyonlardan,
- 2001 bankacılık krizi yönetimin keyfiliğinden,
- 2018'deki ve 2021'deki döviz krizleri

yönetim hatalarından kaynaklanıyor.

- Rahip Brunson davasında 3 ayda kur oynaması nedeniyle 57 Milyar TL - 11 Milyar dolar para cebimizden fazladan çıktı.

Aralık 2021'deki döviz kuru krizi, birden bire hiper enflasyona geçmemiz, ürünlerimiz için satış fiyatı belirleyemiyor olmamız kötü yönetimin eseri değil mi?

Eğer hukuk, yöneticilere etkin olarak hesap sorabilir olsaydı bu krizler önlenebilirdi.

Öte yandan

- Brunson, Kavala ve Demirtaş davalarında uzun tutukluluk,
- milletvekillerinin dokunulmazlığının kaldırılması,
- bazı olaylarda mahkemelerin AİHM ve Anayasa Mahkemesi kararına uymayı reddetmesi veya tartışmaya açması,
- TBMM'nin kanunlaştırdığı İstanbul Sözleşmesinden yürütmenin (cumhurbaşkanının) tek başına aldığı bir kararla çıkması,
- paramızın değerini koruması (işletmelerin verimliliği, sürdürülebilir başarının temel şartı olduğu halde) gereken Merkez bankası yönetimini tartışmalı olarak görevden alması,
- PPK'nun ekonominin kötü yönetildiğini kanıtlarcasına politika faizini düşürerek yüksek enflasyonu hortlatması kötü yönetimin kanıtları.

Yöneticiler aldıkları kararların doğru olmadığını bilmiyorlar mı, bilmiyorlardıysa tartışmalardan sonra öğrenmediler mi? Peki neden yanlışta ısrar ediyorlar.

Çünkü Yargı üst düzey kamu yönetimi kesimine idari amirleri yani siyasiler izin vermediği takdirde hesap soramıyor. Yani yargının görevini yapması siyasilerin kararına bağlı.

Bunu Soma Faciası davasında, Pamukova tren kazası davasında Anayasa Mahkemesi söylüyor. Söylüyor ama çağdışı kalmış olan bu soruşturma izni müessesini Anayasa Mahkemesi iptal etmediği gibi siyasiler de mecliste bir kanun çıkararak ilga etmiyor.

Biz geldiğimiz yerden memnun olamayız; ülkemizi hızla ileri ülkeler seviyesine çıkarmak, tabiri caizse uzaya çıkarmak zorundayız.

Bunun için etkin ve verimli çalışan ve güven veren tarafsız yargıya ihtiyacımız var. Yargının bağımsızlığı yargı teşkilatının topluma kaliteli hizmet vermesine bağlı.

Yargı hizmetini verirken başardıkları ve başaramadıkları konusunda hesap vermeli. Yargı toplumun güvenini ve bağımsızlığı ancak böyle kazanabilir ve koruyabilir.

Bunun için hizmetleri düzenleyici kuruluş AYK olmalı, HSK ve Adalet Bakanlığının hizmete ilişkin tüm yetkileri bu kuruma devredilmeli.

Yargı hesapverir olmasını sağlayan AYM kurulmalı ve bu mahkeme sadece yargı değil tüm kamu görevlilerinin ve dokunulmazların hesapverirliğini sağlamalı, suçların soruşturmasında idari amirlerin izin verme şartı derhal ilga edilmeli

Hakimler ve savcılar da avukatlar ve noterler gibi kendi meslek kuruluşları olmalı ve görevleri mesleği geliştirmek, disiplin ve yargı bağımsızlığı ile hukukun üstünlüğünü korumak hususlarından ibaret olmalı.

Mahkemelerin hizmet verme usulleri geleneksel değerlerimize ve uluslararası yükselen dürüstlük ilkesine uygun olarak ve modern uyumsuzluk yöntemi getirilerek geliştirilmeli. Basit davalar 30-45 günde, karmaşık dediğimiz davalar ise ortalama 4-5 yıl yerine 3-4 ayda sonuçlandırılmalıdır.

Bunun için mahkemeler kalkınma bölgeleri bazında optimum yapılandırılmalı; uzmanlık gerektiren mahkemeler merkezlerde yoğunlaştırılırken diğer yargı hizmetleri halkın ayağına götürülmelidir.

Davaların dosyalarının tam ve eksiksiz olarak hazırlanması sağlanmalıdır. Mahkemeye ve mahkemeye gitmesi ihtimali olan açıklamaların doğruluğuna itimat edilmesi için tedbirler alınmalı. Mahkemeye doğrunun söylenmesini sağlayacak tedbirler alınmalı yalan beyanlar yaptırıma bağlanmalıdır.

Yargılamalardaki iş yükü hukuk meslekleri mensuplarından oluşan iş gücü arasında adil olarak dağıtılmalı. Hukukçu işgücünün % 90'ını temsil eden avukatlara yargılamalardaki iş yükünün (delil toplama, maddi gerçeği ortaya çıkarma, bilirkişi görüşü edinme ve benzeri işlemleri yapma görevleri) %90'ı verilmeli, görevlerini suistimal olmaksızın ve isabetle yerine getirebilmelerini denetleyen ve yardımcı olan adli hazırlık mahkemeleri kurulmalıdır.

Toplumda çıkan ve mahkemelere intikal etmesi mümkün olan her türlü uyumsuzluk bir milli uyumsuzluk veri tabanına kaydedilmeli (ihtarname, avukat mektubu, karakola şikâyet, güvenlik görevlilerinin res'en yaptığı işlemler) yargının hizmet birimleri ve işgücü kaynakları önceden planlanmalıdır.